

JUSTITSMINISTERIET

Civilafdelingen

Dato: 7. januar 2016
Kontor: Insolvensretskontoret
Sagsbeh: Nicolai Holm Larsen
Sagsnr.: 2015-4074-0008
Dok.: 1874628

**Konkursrådets udtalelse
om
rekonstruktion af landbrug, herunder undtagelsesbestemmelserne i
konkurslovens § 12 e mv.**

1. Indledning

1.1. Justitsministeriets anmodning om en udtalelse

Ved brev af 26. juni 2013 har Justitsministeriet anmodet konkursrådet om en udtalelse om udformning af undtagelsesbestemmelserne i konkurslovens § 12 e mv. Brevet er sålydende:

”1. Regeringen nedsatte i foråret 2012 Natur- og Landbrugskommissionen, der havde til opgave at udarbejde forslag til løsning af landbrugets strukturelle, økonomiske og miljømæssige udfordringer, herunder hvordan landbrugserhvervet kan bidrage til klimaindsatsen og til miljø- og naturindsatsen. Kommissionen var et element i regeringsgrundlaget *Et Danmark, der står sammen* (oktober 2011).

Kommissionen afgav sin rapport til regeringen i april 2013. Rapporten indeholder 44 anbefalinger om fremtidens natur og landbrug, herunder en anbefaling angående rekonstruktion af insolvente landbrug (anbefaling 32).

Natur- og Landbrugskommissionen peger i sin rapport på, at landbrugets nuværende og fremtidige gældssituation vil kunne medføre et stigende behov for rekonstruktion af insolvente landmænd. Kommissionen anfører i den forbindelse, at en stor del af landbrugets gæld er sikret gennem pant i fast ejendom, og at gennemførelse af en rekonstruktion ved tvangsakkord kan være forbundet med vanskeligheder for bl.a. landmænd, fordi skifteretten ikke har hjemmel til at fastsætte værdien af en pantsat fast ejendom.

Kommissionen har på den baggrund anbefalet en afklaring af, i hvilket omfang konkurslovens regler om rekonstruktionsbehandling kan anvendes på

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

landbrugsejendomme, og om der bør tages initiativ til lovændringer, der kan fjerne eventuelle hindringer.

På den baggrund har Fødevarerministeriet anmodet Justitsministeriet om en vurdering af anbefalingen.

2. Efter konkurslovens § 12 e, stk. 1, 1. pkt., kan skifteretten efter begæring af skyldneren fastsætte værdien af et eller flere af skyldnerens pantsatte aktiver bl.a. i forhold til konkurslovens § 10 a, stk. 2, nr. 2. Dette gælder dog i medfør af bestemmelsens 2. pkt. ikke fast ejendom mv.

Justitsministeriet er bekendt med, at Konkursrådet i forbindelse med rådets overvejelser om gældssaneringsreglerne i konkursloven (betænkning nr. 1449/2004 om gældssanering) overvejede en lignende problemstilling og i den forbindelse foreslog en bestemmelse, hvorefter skifteretten i skyldnerens gældssanerings sag kunne inddrage pantefordringer i skyldnerens faste ejendom, i det omfang ejendommen var overbehæftet.

I forbindelse med høringen over betænkning 1449/2004 blev der fra flere brancheorganisationers side bl.a. peget på, at den pågældende bestemmelse var stærkt skyldnerbegunstigende. Bl.a. på baggrund heraf var bestemmelsen ikke en del af det lovforslag, som blev fremsat med henblik på at gennemføre Konkursrådets anbefalinger i betænkningen (lovforslag nr. L 10, 2004-2005 (2. samling)).

3. I relation til rekonstruktionsbehandling kan fremhæves, at hvis det ikke er muligt at få vedtaget et rekonstruktionsforslag, der indeholder bestemmelse om tvangsakkord, skal den pågældende insolvente skyldner tages under konkursbehandling, jf. konkurslovens § 15, stk. 3. I forbindelse med konkursbehandlingen vil en eventuel overbelånt fast ejendom, hvis ikke den overtages af pantnaver, skulle sælges eventuelt på tvangsauktion. Pantnaver har således under alle omstændigheder ikke mulighed for fremover at modtage løbende ydelser af pantfordringen samt at afvente en eventuel fremtidig værdistigning.

På baggrund heraf samt på baggrund af Natur- og Landbrugskommissionens anbefaling skal Justitsministeriet anmode Konkursrådet om en udtalelse om udformningen af undtagelsesbestemmelserne i konkurslovens § 12 e samt eventuelle andre problemstillinger, som overvejelserne i den forbindelse giver anledning til, herunder ved inddragelse af de særlige hensyn, der gør sig gældende i forhold til obligationsbaserede pantebreve, hvis en ophævelse af undtagelsesbestemmelserne i § 12 e gennemføres. Konkursrådet anmodes samtidig om at foretage en vurdering af, om et eventuelt forslag om skifterettens mulighed for at fastsætte værdien af bl.a. en pantsat fast ejendom bør medføre, at lignende bestemmelser om skifterettens mulighed for at fastsætte værdien af skyldnerens pantsatte faste ejendom bør gennemføres i relation til gældssanering.

Konkursrådet anmodes om at overveje problemstillingen, når rådet har færdiggjort sine overvejelser om udformningen af lønprivilegiet i konkurslovens § 95 og lønmodtageres retsstilling under insolvensbehandling i almindelighed.

Til orientering vedlægges Natur- og Landbrugskommissionens rapport.”

1.2. Konkursrådets sammensætning og arbejde

Konkursrådet havde ved afgivelse af denne udtalelse følgende sammensætning:

Professor, dr. jur. Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen, Københavns Universitet (formand)

Professor, ph.d. Kim Sommer Jensen, Aarhus Universitet

Advokat Knud K. Damsgaard, Advokatrådet

Advokat Nete Weber, Danske Advokater

Dommer Torben Kuld Hansen, Den Danske Dommerforening

Retsassessor Bente Højmosé Thrane, Dommerfuldmægtigforeningen

Statsautoriseret revisor Jens Baes, FSR – danske revisorer

Kontorchef Rikke Camilla Christensen, Skatteministeriet

Statsadvokat Morten Niels Jakobsen, Rigsadvokaten

Kontorchef Sidsel Nordengaard, Erhvervs- og Vækstministeriet

Kontorchef Henrik Hjort Elmquist, Justitsministeriet

Som sekretær for konkursrådet har fungeret souschef Nicolai Holm Larsen.

Konkursrådet har behandlet udtalelsen på 2 møder.

Medlemmer af konkursrådet har i forbindelse med rådets arbejde med kommissoriet afholdt møder med repræsentanter for banker og realkreditinstitutter.

2. Gældende ret

Ved lov nr. 199 af 4. juni 2010 om ændring af konkursloven og forskellige andre love (Rekonstruktion mv.) blev der på baggrund af konkursrådets betænkning nr. 1512 om rekonstruktion mv. afgivet i december 2009 vedtaget en række ændringer af konkursloven, som sammenlagde og udbyggede reglerne om betalingsstandsning og tvangsakkord i et nyt og samlet regelsæt om rekonstruktionsbehandling.

Fokus for reglerne om rekonstruktionen under den ene eller den anden form er, at virksomheden fortsættes. Afvikling af virksomheden skal således ikke ske som led i en rekonstruktion. En rekonstruktionsbehandling bør således altid føre til, at virksomheden enten rekonstrueres og dermed fortsættes under en eller anden form, eller at virksomheden overgår til konkursbehandling, fordi rekonstruktion ikke er mulig og skyldneren fortsat er insolvent.

Reglerne om rekonstruktion omfatter tilfælde, hvor en virksomhed søges rekonstrueret ved en virksomhedsoverdragelse, uanset om dette sker som led i en akkord af skyldnerens gæld. Herudover kan en rekonstruktionsbehandling også indebære en tvangsakkord, og rekonstruktionen kan indeholde en kombination af tvangsakkord og virksomhedsoverdragelse, jf. konkurslovens §§ 10 og 10 a.

En tvangsakkord kan blandt andet ikke omfatte pantefordringer, i det omfang pantet strækker til. Panthavere bindes dog af en eventuel tvangsakkord for den del af deres personlige fordringer, som ikke dækkes af pantet, jf. konkurslovens § 10 a, stk. 2, nr. 2, 1. og 2. pkt. Hvis skifteretten i medfør af § 12 e har fastsat værdien af et pantsat aktiv, er den fastsatte værdi bindende ved opgørelsen af panthaverens fordring, jf. konkurslovens § 10 a, stk. 2, nr. 2, 3. pkt.

En tvangsakkord medfører blandt andet bortfald af krav på renter for tiden efter rekonstruktionsbehandlingens indledning af de fordringer, der er omfattet af tvangsakkorden, jf. konkurslovens § 10 a, stk. 3, nr. 2.

En skyldner, der er insolvent, skal tages under rekonstruktionsbehandling, når det begæres af skyldneren eller en fordringshaver, jf. konkurslovens § 11, stk. 1, 1. pkt. Begæringen skal indeholde forslag til en eller flere rekonstruktører og en regnskabskyndig tillidsmand, jf. konkurslovens § 11, stk. 2, 1. pkt. En skyldners valg af rekonstruktør vil i praksis ofte ske med panthavernes stiltiende eller udtalte samtykke, da det ellers vil være vanskeligt at opnå finansiering under og efter rekonstruktionsbehandling.

Som led i en rekonstruktionsbehandling beskikker skifteretten ved indledningen af rekonstruktionsbehandling en eller flere rekonstruktører med indsigt i virksomhedsforhold, der – eventuelt i samarbejde med skyldneren – skal stå for udformningen af en rekonstruktionsplan, dvs. en plan for gennemførelsen af rekonstruktionsbehandling, og et

rekonstruktionsforslag, dvs. et forslag til gennemførelse af rekonstruktionen. Der skal endvidere udpeges en tillidsperson med særlig regnskabsmæssig indsigt, der kan bistå med varetagelsen af regnskabsopgaver og vurderinger mv., jf. konkurslovens § 11 a, stk. 1, 1. pkt.

Fordringshaverne har vid mulighed for indsigt i og indflydelse på forløbet. Fordringshaverne skal løbende inddrages i rekonstruktionsarbejdet og de beslutninger, der skal tages af skifteretten og rekonstruktøren i forbindelse hermed, herunder om forretningsmæssige forhold. Fordringshaverne har allerede på et tidligt tidspunkt i rekonstruktionsbehandlingen bestemmende indflydelse på, om rekonstruktionsbehandlingen skal ophøre.

Skifteretten fastsætter således ved indledningen af rekonstruktionsbehandlingen et møde med fordringshaverne, som skal afholdes senest fire uger efter indledningen, jf. konkurslovens § 11 a, stk. 2, 1. og 2. pkt.

Rekonstruktøren skal senest en uge efter beskikkelsen sende en meddelelse om rekonstruktionsbehandlingen til samtlige kendte fordringshavere og andre, der berøres af rekonstruktionsbehandlingen, jf. konkurslovens § 11 b, stk. 1, 1. pkt. Rekonstruktøren skal straks sende meddelelse om rekonstruktionsbehandlingen til virksomhedspanthavere og fordringspanthavere, jf. konkurslovens § 11 b, stk. 3.

På mødet med fordringshaverne kan forslaget til rekonstruktionsplanen ændres, og skifteretten kan beskikke en eller flere yderligere rekonstruktører eller beskikke en anden tillidsmand, jf. konkurslovens § 11 e, stk. 1 og 4.

Forslaget til rekonstruktionsplanen er vedtaget, medmindre et flertal af fordringshaverne stemmer imod og dette flertal repræsenterer mindst 25 pct. af det samlede beløb, jf. konkurslovens § 11 e, stk. 2. Vedtages der ikke en rekonstruktionsplan, ophører rekonstruktionsbehandlingen, medmindre drøftelsen af forslaget udsættes, jf. konkurslovens § 11 e, stk. 3 og 5.

Ifølge konkurslovens § 12 e, stk. 1, kan skifteretten på begæring af skyldneren fastsætte værdien af et eller flere af skyldnerens pantsatte aktiver, hvilket dog ikke gælder fast ejendom. Med hensyn til selve

værdiansættelsen forudsættes det, at skifteretten som udgangspunkt vil kunne lægge tillidsmandens vurdering af de pantsatte aktiver til grund.

Senest seks måneder efter mødet med fordringshaverne skal der holdes møde i skifteretten med henblik på afstemning om rekonstruktionsforslaget, jf. konkurslovens § 13, stk. 1. Der er under nærmere betingelser mulighed for en forlængelse af denne frist med op til fire måneder, jf. konkurslovens § 13 a, stk. 1.

Forkastes rekonstruktionsforslaget, er udgangspunktet, at rekonstruktionsbehandlingen ophører, jf. konkurslovens § 13 f, stk. 1.

Rekonstruktionsbehandling er ikke obligatorisk, og konkursbehandling kan iværksættes direkte.

Hvis en skyldner er under konkurs, er der ikke adgang til at anvende reglerne om rekonstruktion, og en skyldner må i denne situation henvises til eventuelt at søge gældssanering.

3. Konkursrådets overvejelser

3.1. Om en ophævelse af konkurslovens § 12 e, stk. 1, 2. pkt.

Konkursrådet finder, at en ophævelse af undtagelsesbestemmelsen efter konkurslovens § 12 e, stk. 1, 2. pkt., om fast ejendom, ikke i sig selv vil have den store effekt i forhold til insolvente landbrugsbedrifter, selvom en stor del af landbrugets gæld er sikret gennem pant i fast ejendom, da panthaverne vil have stemmeret på den del af pantefordringen, som overstiger ejendommens værdi og dermed typisk vil kunne nedstemme en tvangsakkord, hvis de ikke er enige i den bindende vurdering af værdien af landbruget. Hertil kommer, at en tvangsakkord ikke løser alle problemer eksempelvis med latente skattekrav.

Hvis en udvidelse af konkurslovens § 12 e, hvorefter bestemmelsen tillige skulle omfatte fast ejendom, i praksis skulle øge mulighederne for en tvangsakkord, ville det således kræve, at skifteretten fik beføjelse til at stadfæste en tvangsakkord, uanset at et kreditorflertal havde stemt imod tvangsakkorden. Dette vil imidlertid efter konkursrådets opfattelse være en alt for vidtgående ændring af reglerne om tvangsakkord. Rekonstruktionsreglerne bygger på et grundlæggende princip om, at det er flertallet af kreditorerne, der har den bestemmende indflydelse. Dette er

velbegrunder, da kreditorerne bærer den økonomiske risiko for yderligere tab ved skyldnerens fortsatte virksomhed. Hertil kommer, at det ofte ville være en vanskelig opgave for skifteretten at skulle afgøre, om skifteretten skulle stadfæste en tvangsakkord, som var forkastet af kreditorerne, da skifteretten i almindelighed ikke har en forretningsmæssig indsigt, som giver fornødent grundlag for at tilsidesætte kreditorernes forkastelse af et forslag om tvangsakkord.

På den baggrund finder konkursrådet det for vidtgående at tvinge kreditorerne til at deltage i en tvangsakkord ved at ændre afstemningsreglerne. For landmanden, der driver landbrugsbedriften, vil der i de tilfælde, hvor der sker et salg af bedriften (eventuelt som følge af en konkurs), og landmanden står tilbage med en gæld, i visse tilfælde være mulighed for en gældssanering. Det bemærkes hertil, at konkursrådet er i gang med at overveje mulige ændringer af reglerne for gældssanering i forhold til genstartere.

3.2. Virksomhedsomdannelse

Konkursrådet har overvejet, om man i en insolvenssituation med fordel vil kunne omdanne landbrugsbedriften til en virksomhed og konvertere gæld til ejerandele og ad den vej sikre landbrugsbedriftens overlevelse. Konkursrådet finder dog, at en virksomhedsomdannelse vil være for tidskrævende, og der er fra kreditgiverens side en interesse i, at landmanden fortsat skal være indehaveren af virksomheden, hvorfor en omdannelse af landbrugsbedriften til en virksomhed, hvor kreditorerne vil stå som ejere, ikke er en ønskelig løsning.

3.3. Fastfrysning af pantegælden, eventuelt kombineret med en tvangsakkord og/eller frasalg af aktiviteter og aktiver

Konkursrådet har drøftet, om konkurslovens rekonstruktionsregler kan udvides, så der skabes mulighed for en ordning, hvor landmanden undgår en konkurs og kan drive bedriften videre, og hvor kreditorerne sikres tilstrækkeligt, herunder i forhold til at kunne drage fordel af eventuelle fremtidige værdistigninger i fast ejendom.

En sådan ordning kan bestå i fastfrysning af pantegæld, der overstiger ejendommens værdi, en nedskrivning af gælden (tvangsakkord) eller et frasalg af dele af bedriften eller bedriftens aktiver eller en kombination af de forskellige dele, der kan være med til at konsolidere og videreføre

landbrugsbedriften. Det kunne være en mulighed at lade en fastfrysning omfatte pantegæld, i det omfang denne er større end det beløb, som det enkelte landbrug kan ”servicere”, uanset om dette beløb måtte være lavere end ejendommens værdi.

Fordelene ved sådanne ordninger ville være, at de formentlig kan mindske risikoen for, at rekonstruktionen vil munde ud i en konkurs, hvilket i mange tilfælde vil være u hensigtsmæssigt for både debitor og kreditorerne. Der vil endvidere være den fordel for panthavere i overbelånte faste ejendomme, at panthaverne kan opnå en fordel af eventuelle fremtidige værdistigninger, hvis landbrugsbedriften kan fortsætte uden, at den faste ejendom skal afhændes på en tvangsauktion.

I forhold til eventuelle værdistigninger er det blevet overvejet, om man for at skabe incitament til at drive bedriften videre på den bedst tænkelige måde, kan indbygge en mulighed i ordningen for, at landmanden kan få en andel af denne gevinst ved et senere salg, og at landmanden eventuelt kan få mulighed for at indfri den fastfrosne gæld til en lavere kurs end 100. Det vil give landmanden visse muligheder for at arbejde sig ud af gælden eller få reduceret gældsbyrden.

De nævnte ordninger måtte – som en rekonstruktion i øvrigt, jf. ovenfor – kræve tilslutning fra kreditorerne, dvs. at der ikke er et flertal blandt de reelt usikrede krav, som er imod. Som nævnt ovenfor vil panthaverne i landbrugsejendommen typisk udgøre flertallet af de reelt usikrede krav i kraft af den del af pantegælden, som overstiger ejendommens værdi. Det følger heraf, at en ordning som skitseret i almindelighed kun vil kunne gennemføres med tilslutning fra panthaverne i ejendommen.

Såfremt panthavere i ejendommen ønsker at medvirke til en ordning, hvor en del af pantegælden fastfryses (eller ligefrem nedskrives), kan dette imidlertid allerede ske ved anvendelse af de eksisterende regler om rekonstruktion kombineret med de almindelige panteretlige regler.

En panthaver kan således give tilsagn om henstand (indefrysning) af pantegælden eller en del heraf. Endvidere kan en panthaver give afkald på panteretten for en del af sit krav og herefter tilslutte sig en tvangsakkord, som omfatter den del af panthaverens krav, som der ikke længere er pant for. En panthaver kan betinge sit tilsagn om henstand (eller om afkald på panteret for en del af fordringen) af, at skyldneren frasælger en del af bedriften eller foretager andre tiltag, som efter panthaverens opfattelse er

hensigtsmæssige for at forbedre driften. En panthaver vil endvidere – for at give skyldneren incitament til at forbedre driften – kunne give tilsagn om, at denne har adgang til at indfri en eventuel indefrosset del af pantegælden til en lavere kurs end 100.

Efter Konkursrådets opfattelse er der således ikke behov for at ændre rekonstruktionsreglerne med henblik på at muliggøre ordninger med fastfrysning af gæld, delvis afkald på pant mv., da sådanne ordninger allerede kan gennemføres efter de gældende regler, hvis panthaverne tilslutter sig ordningen. Der kunne dog eventuelt være behov for, at der gives information til aktørerne om disse muligheder for at anvende de eksisterende regler. Konkursrådet er opmærksom på, at reglerne om kreditinstitutters hensættelser efter omstændighederne kan være en barriere for, at en panthaver vil tilslutte sig en ordning, hvor noget af pantegælden indefrysnes, eftergives mv., idet den tilbageværende ”sunde” del af engagementet efter kreditinstitutternes opfattelse fortsat ofte vil skulle behandles som et engagement med OIV (objektiv indikation for værdiforringelse). Konkursrådet har imidlertid noteret sig, at Finanstilsynet har fokus på denne problemstilling og arbejder på et supplement til vejledningen om individuelle nedskrivninger og hensættelser.

Konkursrådet er endvidere opmærksom på, at der i nogle tilfælde kan være indbyrdes modstrid mellem panthaverne i en ejendom. Eksempelvis kan man forestille sig, at de bedst prioriterede panthavere er positivt indstillet over for en ordning med indefrysning af deres pantegæld, men de dårligst prioriterede panthavere modsætter sig en sådan ordning. Hvis de panthavere, som modsætter sig ordningen, helt åbenbart ikke ville have udsigt til at få nogen dækning af deres pantsikrede krav ved et salg af ejendommen, har disse panthavere ikke nogen beskyttelsesværdig interesse i at kunne modsætte sig en ordning mellem skyldneren og de øvrige panthavere. Det bemærkes herved, at såfremt der ikke opnås en ordning, vil alternativet typisk være, at ejendommen sælges på tvangsauktion (eventuelt under en konkursbehandling), hvorved panterettigheder, der ikke opnår dækning, vil bortfalde.

Konkursrådet foreslår på denne baggrund, at det under en rekonstruktionsbehandling kan bestemmes, at panteretten for krav, som åbenbart ikke vil opnå nogen dækning ved et salg af ejendommen, bortfalder, således at panthaverens krav efter en rekonstruktion er usikret (og dermed omfattes af en eventuel tvangsakkord).

Konkursrådet foreslår som anført ovenfor ikke, at reglerne om bindende vurdering udstrækkes til at omfatte fast ejendom. Konkursrådet foreslår således alene, at en panteret kan bortfalde, hvis denne åbenbart ikke kan forvente at opnå nogen dækning ved et salg af ejendommen. Ved skifterettens afgørelse af, om en panteret åbenbart ikke vil opnå dækning, må skifteretten foretage et skøn over ejendommens værdi. Kravet om, at panteretten åbenbart ikke kan forvente nogen dækning, medfører, at en panteret ikke bortfalder, alene fordi den ligger uden for den af skifteretten skønnede værdi. Panteretten skal åbenbart ligge uden for denne værdi. Baggrunden herfor er, at der altid vil være en vis usikkerhed om værdien af en fast ejendom, og at det henset til den oftest meget store værdi af en fast ejendom følgelig vil være temmelig indgribende at lade en panteret bortfalde, alene fordi den ligger uden for den skønnede værdi. Hvor langt udover ejendommens værdi en panteret skal være prioriteret for, at det må antages, at panteretten åbenbart ikke kan forvente dækning, afhænger af et konkret skøn. I almindelighed vil dette kræve, at panteretten i sin helhed ikke ville opnå dækning, selv om ejendommen blev solgt for en pris, som ligger 20 pct. over den skønnede værdi af ejendommen. Denne procentsats kan dog fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis skifteretten vurderer, at skønnet over ejendommens værdi er mere usikkert hhv. sikkert end for markedet for landbrugsejendomme generelt. Skifteretten må ved sit skøn over et aktivs værdi i almindelighed forventes at tillægge tillidsmandens vurdering af aktivets afgørende betydning. Dette gælder også i tilfælde, hvor tillidsmanden har antaget en fagkyndig til at bistå ved vurderingen, eksempelvis i tilfælde hvor tillidsmanden har antaget en ejendomsmægler eller en valuar til at vurdere en fast ejendom.

Konkursrådet er opmærksom på, at såfremt en fordring, som er sikret ved en panteret, der bortfalder efter den foreslåede regel, udgør en stor andel af skyldnerens samlede simple gæld, vil panthaveren have stor indflydelse på, om der er et flertal imod en tvangsakkord. Selv om panthaverens panteret bortfalder, bortfalder panthaverens adgang til at stemme på sin fordring således ikke. Efter Konkursrådets opfattelse er dette dog ikke en afgørende indvending mod rådets forslag. Selv om panteretten blev opretholdt, ville panthaveren således allerede efter de gældende regler have stemmeret på den del af pantefordringen, som ikke ligger inden for ejendommens skønnede værdi. Som anført i afsnit 3.1 finder Konkursrådet det for vidtgående at indføre regler om, at skifteretten kan stadfæste en tvangsakkord, som er forkastet af et flertal af kreditorerne.

Konkursrådet er endvidere opmærksom på, at en panthaver efter omstændighederne kan have supplerende pant i fordringer på afregning af leverancer af mælk, afgrøder mv., og at dette kan være til hinder for opnåelse af en rekonstruktion. En sådan supplerende panteret vil i sagens natur ikke bortfalde efter den foreslåede regel, medmindre der rent undtagelsesvis er tale om en panteret, som har sekundær panteret i de nævnte fordringer, og som åbenbart ikke kan forventes at opnå nogen dækning via de pantsatte fordringer.

Konkursrådet har overvejet, om skifterettens afgørelse om, at panteretten for et krav bortfalder efter ovennævnte regel, skal kunne træffes under rekonstruktionsbehandlingen eller først som led i en stadfæstelse af et vedtaget rekonstruktionsforslag om tvangsakkord. Konkursrådet anser det for mest hensigtsmæssigt, at afgørelsen kan træffes under rekonstruktionsbehandlingen. Dette harmonerer med, at afgørelsen om bindende vurdering efter konkurslovens § 12 e træffes under rekonstruktionsbehandlingen, ligesom reglerne om ekstinktion og omstødelse i konkurslovens §§ 12 h-12 i finder anvendelse under rekonstruktionsbehandlingen. Hertil kommer, at det vil være uhensigtsmæssigt, hvis skyldneren ikke inden det tidspunkt, hvor der fremsættes forslag om tvangsakkord, vil kunne få afklaret, om skifteretten vil imødekomme en begæring om bortfald af en panteret, da dette vil have afgørende betydning for rekonstruktionsforslagets indhold. Konkursrådet er opmærksom på, at en rekonstruktionsbehandling ikke altid resulterer i en tvangsakkord. Konkursrådet finder imidlertid ikke, at dette afgørende taler imod, at en afgørelse om bortfald af panteret kan træffes under rekonstruktionsbehandling. Som anført i afsnit 3.5 vil bortfald af panterettigheder, som åbenbart ikke har udsigt til at opnå dækning, også være fremmede for rekonstruktion i form af virksomhedsoverdragelse (af landbrugsejendommen). Selv om rekonstruktionsbehandlingen skulle munde ud i en konkurs, uden at der forinden er gennemført en rekonstruktion, vil landbrugsejendommen under alle omstændigheder skulle afhændes under konkursbehandlingen, hvorved panterettigheder, som ikke opnår dækning, alligevel vil bortfalde. Det har været drøftet i Konkursrådet, om en afgørelse om, at en panteret bortfalder, skal opretholdes i en eventuel efterfølgende konkursbehandling. Et flertal af rådets medlemmer finder, at dette bør være tilfældet. I de fleste situationer vil ejendommen blive afhændet 6-12 måneder efter afsigelse af et konkursdekret, og der er derfor ikke grund til at antage, at en panteret, som under rekonstruktionsbehandlingen åbenbart ikke vil have udsigt til at

opnå dækning, skulle have nogen udsigt til at opnå nogen dækning ved konkursboets afhændelse.

Konkursrådet har overvejet, om der i konkurslovens regler om konkursbehandling på tilsvarende vis bør indsættes en regel om, at skifteretten på begæring af kurator kan træffe afgørelse om, at en panteret, der åbenbart ikke vil opnå dækning ved et salg, skal bortfalde. En sådan regel kunne i visse tilfælde virke fremmede for konkursboets muligheder for at sælge pantsatte aktiver i fri handel. Under en konkursbehandling beskikker skifteretten ikke en tillidsmand, hvorfor en sådan regel ville nødvendiggøre et system, hvor skifteretten på begæring kunne beskikke en ad hoc vurderingsmand til at vurdere det pantsatte aktiv. Hertil kommer, at en regel om bortfald af panterrettigheder under en konkursbehandling i sagens natur ikke kan støttes på samfundsmæssige hensyn til at opnå rekonstruktion af insolvente virksomheder. Konkursrådet finder under disse omstændigheder ikke, at der er tilstrækkeligt grundlag for at foreslå en regel om bortfald af panterrettigheder under en konkursbehandling.

3.4. Tvangsakkordering af usikret gæld

En insolvent landmand vil udover pantegæld ofte kunne have usikret gæld til SKAT og en række mindre kreditorer. En forudsætning for, at landmanden på ny kan blive solvent, vil typisk være, at der sker en akkordering af den usikrede gæld kombineret med en aftale med panthaverne som beskrevet i afsnit 3.3.

Konkursloven giver allerede mulighed for rekonstruktion indeholdende bestemmelse om tvangsakkord af usikret gæld, jf. nærmere konkurslovens § 10 a. Ved en afstemning om et sådant rekonstruktionsforslag har panthaverne stemmeret på den del af deres fordring, som reelt må anses for usikret, jf. konkurslovens § 13 d, stk. 2, jf. § 120, stk. 2. Hvis panthaverne er positivt indstillet over for en ordning med landmanden, vil panthaverne dermed typisk udgøre den nødvendige majoritet til vedtagelse af rekonstruktionsforslaget.

I relation til krav fra SKAT består der imidlertid det særlige problem, at en tvangsakkord alene omfatter aktuelle skattekrav, men ikke latente skattekrav, som senere kan blive udløst typisk i forbindelse med salg af landbrugsejendommen eller andre væsentlige aktiver. Det drejer sig eksempelvis om avanceskat, beskatning af genvundne afskrivninger og momsreguleringsforpligtelser. Der kan være tale om meget betydelige

skattekrav, eksempelvis hvis landmanden har ejet landbrugsejendommen i mange år og dermed har anskaffet den til en lav skattemæssig anskaffelsessum. Hvis landmanden har sådanne latente skatteforpligtelser, kan en tvangsakkord således vise sig kun at være en midlertidig løsning af landmandens solvensproblemer. Ud over de nævnte problemer med latente skattekrav, kan det skatteretlige princip om indkomstårets udelelighed være en barriere for, at der opnås en tvangsakkord. Konkursrådet gjorde i Betænkning om rekonstruktion mv. (s. 252 f.) opmærksom på de nævnte problemer, som generelt er rekonstruktionshæmmende, dvs. også for andre skyldnere end landmænd. Konkursrådet opfordrede til, at der i samarbejde med Skatteministeriet blev fundet en løsning på disse problemer. Konkursrådet gentager hermed denne opfordring og indgår gerne i en dialog med Skatteministeriet om mulige tekniske løsninger. Særligt i relation til insolvente landmænd bemærker Konkursrådet, at en adgang til at få en tvangsakkord til at omfatte samtlige usikrede krav, herunder latente skattekrav, vil kunne virke motiverende for, at panthavere vil indgå i en ordning med landmanden. Det kan således være vanskeligt at overbevise en panthaver om at indgå i en ordning, hvor der ydes henstand med eller ligefrem sker en nedskrivning af pantegælden, hvis panthaveren ved, at landmanden på ny må forventes at blive insolvent, når de latente skatteforpligtelser udløses. Endvidere bemærker Konkursrådet, at den manglende adgang til at få gjort op med latente skattekrav i forbindelse med en tvangsakkord, har den uheldige konsekvens i forhold til den insolvente landmand, at det giver en tilskyndelse til, at en rekonstruktion af landbrugsejendommen i stedet sker ved, at landbruget sælges til tredjemand.

I relation til landmandens mindre kreditorer er der som udgangspunkt ikke særlige problemer, idet en tvangsakkord som udgangspunkt omfatter alle usikrede krav, herunder fra mindre kreditorer. En landmand kan efter omstændighederne have en interesse i at friholde mindre kreditorer fra en tvangsakkord, navnlig hvis der er tale om mindre kreditorer i landmandens nærområde. Rekonstruktionsreglerne giver mulighed for at undtage mindre krav fra et forslag om tvangsakkord, hvis det er rimeligt begrundet under hensyn til skyldnerens forhold og øvrige omstændigheder, jf. konkurslovens § 10 a, stk. 2, nr. 4. En vedtagelse af et sådant forslag kræver selvsagt, at et flertal af de øvrige (dvs. de store) kreditorer ikke er imod. Selv om der ikke er et flertal imod et forslag om friholdelse af mindre krav, er der næppe hjemmel til at friholde krav, der overstiger 20-25.000 kr. pr. kreditor efter reglen i konkurslovens § 10 a, stk. 2, nr. 4. Hvis landmanden skulle ønske at friholde krav, som overstiger denne

beløbsgrænse (eksempelvis et større krav fra en maskinstation), vil det således kræve tilslutning fra samtlige øvrige kreditorer, jf. konkurslovens § 10 c, og det vil i sagens natur ikke altid være muligt at opnå en sådan enighed blandt de øvrige kreditorer. Konkursrådet har derfor overvejet, om bestemmelsen i konkurslovens § 10 a bør ændres, således at der i bestemmelsen fastsættes en beløbsgrænse, som er højere end 25.000 kr. Eksempelvis kunne beløbsgrænsen fastsættes til 100.000 kr. Konkursrådet finder imidlertid, at det vil være for vidtgående at foretage en sådan væsentlig beløbsforøgelse af det krav, som kan friholdes i medfør af konkurslovens § 10 a, stk. 2, nr. 4. Konsekvensen af en sådan ændring vil være, at et mindretal af de store kreditorer (eksempelvis med krav over 100.000 kr. pr. kreditor) kan påtvinges en tvangsakkord af deres krav samtidig med, at kreditorer med krav op til den forhøjede beløbsgrænse (eksempelvis 100.000 kr.) betales fuldt ud. Det vil efter Konkursrådets opfattelse indebære en for stor afvigelse fra det insolvensretlige lighedsprincip.

3.5. Rekonstruktion i form af virksomhedsoverdragelse

En virksomhedsoverdragelse af landbrugsejendommen vil – uanset om den sker som led i en rekonstruktion eller ikke – typisk kræve samtykke fra samtlige panthavere i ejendommen. Da ejendommen typisk vil være belånt ud over dens reelle værdi, vil det ofte tillige være påkrævet, at panthaverne giver afkald på panteretten for den del af deres krav, som ligger uden for den foreslåede afståelsessum for ejendommen. Såfremt panthaverne har sammenfaldende interesser, vil det øge muligheden for at opnå panthaversamtykke, da panthaverne ofte vil have en interesse i, at ejendommen overdrages til en solvent erhverver, som panthaverne har tillid til kan drive ejendommen på en hensigtsmæssig måde. Hvis panthaverne i ejendommen er indstillede på at give afkald på panteretten for en del af deres krav, vil panthaverne som nævnt i afsnit 3.3 i almindelighed udgøre en fornøden majoritet til at vedtage et rekonstruktionsforslag, herunder et rekonstruktionsforslag om virksomhedsoverdragelse af ejendommen.

Som anført i afsnit 3.3 kan der efter omstændighederne være indbyrdes modstrid mellem panthaverne. Eksempelvis kan en panthaver, som har udsigt til at opnå delvis dækning af sit krav som led i en overdragelse, tænkes at være positivt indstillet, mens en panthaver, der som følge af dårlig prioritet ikke har udsigt til nogen dækning, kan tænkes at være imod. Efter Konkursrådets opfattelse bør en panthaver, som åbenbart ikke

har udsigt til nogen dækning, ikke kunne blokere for en overdragelse af ejendommen. En panthaver, der åbenbart ikke har udsigt til nogen dækning, bør således ikke i kraft af sin panteret kunne forhindre en rekonstruktion af landbrugsvirksomheden, uanset om denne rekonstruktion består i en tvangsakkord, jf. afsnit 3.3, eller i en virksomhedsoverdragelse af landbrugsejendommen.

Som anført i afsnit 3.3 foreslår Konkursrådet således, at skifteretten under rekonstruktionsbehandlingen kan træffe afgørelse om, at en panteret, der i sin helhed åbenbart ikke kan forvente nogen dækning, bortfalder. Dermed vil denne (tidligere) panthaver ikke i kraft af sin panteret kunne modsætte sig en rekonstruktion i form af virksomhedsoverdragelse.

3.6. Regeringen og den finansielle sektors fælles udtalelse af maj 2015 om udvikling af dansk landbrug

Sideløbende med Konkursrådets overvejelser om insolvente landbrug udsendte den daværende regering og den finansielle sektor i maj 2015 en fælles udtalelse om udviklingen af dansk landbrug. Udtalelsen tager særligt sigte på nødlidende landbrug. I udtalelsen opregnes en række initiativer, som har til formål at nedbringe antallet af landbrug med høj gæld og svag likviditet gennem rekonstruktioner og ejerskifter. Disse initiativer omfatter bl.a. oprettelse af en særlig investeringsfond samt en midlertidig udvidelse af Vækstfondens adgang til at yde vækstlån til landbruget.

Konkursrådet anser det for meget positivt, at der tages initiativer, som kan styrke kapitaltilførslen til landbruget. En tilførsel af ny kapital vil utvivlsomt forbedre mulighederne for rekonstruktion, herunder ejerskifter. Chancerne for, at en rekonstruktion bliver succesfuld, øges markant, hvis rekonstruktion ikke alene omfatter en sanering af virksomhedens gæld, men tillige en tilførsel af ny kapital, som kan sikre likviditet til driften og til nye investeringer.

Konkursrådet opfordrer til, at der ved den nærmere fastlæggelse af rammerne for at opnå kapitaltilførsel i forbindelse med en rekonstruktion af et landbrug så vidt muligt sker en ligebehandling af landbrug, der rekonstrueres via en akkord, og landbrug, der rekonstrueres via et ejerskifte. Efter Konkursrådets opfattelse bør adgang til at opnå kapitaltilførsel således ikke være nemmere, alene fordi rekonstruktionen sker via et ejerskifte, da dette vil have den u hensigtsmæssige konsekvens,

at en landmands kreditorer vil få et incitament til at gennemtvinge et ejerskifte fremfor en akkord, selv om landmanden landbrugsfagligt må anses for at have de fornødne kompetencer til fortsat selv at drive ejendommen videre. Efter Konkursrådets opfattelse bør adgangen til at få kapitaltilførsel således principielt være uafhængig af, om rekonstruktionen sker ved akkord eller ejerskifte, således at det er andre faktorer, såsom landmandens landbrugsfaglige evner, der bliver afgørende for valget af rekonstruktionsmodel.

3.7. Regeringens aftale af 22. december 2015 om en fødevare- og landbrugspakke

Regeringen indgik den 22. december 2015 sammen med Konservative, Dansk Folkeparti og Liberal Alliance en aftale om at gennemføre en række konkrete initiativer for at gøre fødevare- og landbrugserhvervet bedre rustet til at øge råvaregrundlaget og eksporten samt medvirke til at skabe vækst og beskæftigelse i hele Danmark i samspil med natur og miljø.

Fødevare- og landbrugspakken indeholder en række initiativer med henblik på væsentlige strukturelle ændringer. Hensigten er at skabe bedre mulighed for, at landbruget kan arbejde sig ud af krisen og dermed danne grundlag for en sund og mere bæredygtig finansieringssituation. Der tilsigtes også et forbedret grundlag for, at erhvervet kan foretage de nødvendige investeringer i vedligehold og udvikling af produktionsapparatet.

Konkursrådet anser det for meget positivt, at der tages initiativer, som kan skabe bedre rammebetingelser for landbruget. En forbedring af vækstbetingelserne vil kunne forbedre mulighederne for rekonstruktion såvel ved en akkord som via et ejerskifte.

3.8. Konkursrådets forslag

Konkursrådet foreslår følgende lovudkast:

**Forslag
til
Lov om ændring af konkursloven
(Bortfald af visse panterettigheder)**

§ 1

I konkursloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 11 af 6. januar 2014, som ændret ved § 3 i lov nr. 84 af 28. januar 2014, § 3 i lov nr. 737 af 25. juni 2014 og § 15 i lov nr. 573 af 4. maj 2015, foretages følgende ændringer:

1. I § 12 e, indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

”Stk. 4. Skifteretten kan under rekonstruktionsbehandlingen efter begæring af skyldneren lade en panteret, der åbenbart ikke vil kunne opnå dækning ved salg af det pantsatte aktiv, bortfalde.”

Stk. 4 bliver herefter stk. 5.

2. I § 12 e, stk. 4, der bliver stk. 5, ændres ”3” til: ”4”.

§ 2

Loven træder i kraft den....

§ 3

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Loven kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Det foreslås, at skifteretten under rekonstruktionsbehandlingen efter begæring af en skyldner kan træffe afgørelse om, at panterrettigheder, der i sin helhed åbenbart ikke kan forvente nogen dækning, bortfalder. Skifteretten vil således under en rekonstruktionsbehandling kunne bestemme, at panteretten for krav, som åbenbart ikke vil opnå nogen dækning ved et salg af ejendommen, bortfalder, således at panthaverens krav efter en rekonstruktion er usikret (og dermed omfattes af en eventuel tvangsakkord).

Virkningen af bestemmelsen bliver også, at den (tidligere) panthaver ikke i kraft af sin panteret vil kunne modsætte sig en rekonstruktion i form af virksomhedsoverdragelse.

Ved skifterettens afgørelse af, om en panteret åbenbart ikke vil opnå dækning, må skifteretten foretage et skøn over ejendommens værdi. Tillidsmandens (eller en af denne antaget vurderingsmands) vurdering af ejendommen vil i sagens natur indgå som et centralt element i dette skøn. Kravet om, at panteretten åbenbart ikke kan forvente nogen dækning, medfører, at en panteret ikke bortfalder, alene fordi den ligger uden for den af skifteretten skønnede værdi. Panteretten skal åbenbart ligge uden for denne værdi. Baggrunden herfor er, at der altid vil være en vis usikkerhed om værdien af en fast ejendom, og at det henset til den oftest meget store værdi af en fast ejendom følgelig vil være temmelig indgribende at lade en panteret bortfalde, alene fordi den ligger uden for den skønnede værdi. Hvor langt udover ejendommens værdi en panteret skal være prioriteret for, at det må antages, at panteretten åbenbart ikke kan forvente dækning, afhænger af et konkret skøn. I almindelighed vil dette kræve, at panteretten i sin helhed ikke ville opnå dækning, selv om ejendommen blev solgt for en pris, som ligger 20 pct. over den skønnede værdi af ejendommen. Denne procentsats kan dog fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis skifteretten vurderer, at skønnet over ejendommens værdi er mere usikkert hhv. sikkert, end det er for markedet for ejendomme af den pågældende type generelt.

Selv om panthaverens panteret bortfalder, bortfalder panthaverens adgang til at stemme på sin fordring ikke.

Det foreslås, at afgørelsen træffes under rekonstruktionsbehandlingen. Dette harmonerer med, at afgørelsen om bindende vurdering efter konkurslovens § 12 e træffes under rekonstruktionsbehandlingen, ligesom reglerne om ekstinktion og omstødelse i konkurslovens §§ 12 h-12 i finder anvendelse under rekonstruktionsbehandlingen (og således ikke er betinget af en stadfæstelse af en rekonstruktion). Hertil kommer, at det vil være uhensigtsmæssigt, hvis skyldneren ikke inden det tidspunkt, hvor der fremsættes forslag om tvangsakkord, vil kunne få afklaret, om skifteretten vil imødekomme en begæring om bortfald af en panteret, da dette vil have afgørende betydning for rekonstruktionsforslagets indhold. Selv om rekonstruktionsbehandlingen skulle munde ud i en konkurs, uden at der forinden er gennemført en rekonstruktion, vil ejendommen under alle

omstændigheder skulle afhændes under konkursbehandlingen, hvorved panterrettigheder, som ikke opnår dækning, alligevel vil bortfalde.

Bestemmelsen i konkurslovens § 12 e finder alene anvendelse under rekonstruktionsbehandling og ikke under konkursbehandling. Hvis der under en rekonstruktionsbehandling er truffet afgørelse om bortfald af en panteret, bevarer denne afgørelse dog sin virkning, uanset at skyldneren senere tages under konkursbehandling.

Til nr. 2

Det foreslås, at den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 1, nr. 1, skal finde tilsvarende anvendelse på sikkerhedsrettigheder stiftet ved retsforfølgning.

Dette betyder, at skifteretten under en rekonstruktionsbehandling efter begæring af skyldneren kan lade et udlæg, der åbenbart ikke vil kunne opnå dækning ved salg af det aktiv, der er gjort udlæg i, bortfalde.

Til § 2

Bestemmelsen vedrører lovens ikrafttrædelsestidspunkt.

Det foreslås, at loven træder i kraft den....

Til § 3

Bestemmelsen vedrører lovens territoriale gyldighed.

Det foreslås i *stk. 1*, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland.

Ændringen af konkursloven vil imidlertid i medfør af *stk. 2* kunne sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.